

Nr B 238

Av herr Antonsson m. fl., om utredning rörande de problem, som sammanhänger med Sveriges ställning gentemot det planerade västeuropeiska frihandelsområdet.

Frågan om ett närmare ekonomiskt samarbete mellan Västeuropas stater har varit aktuell under större delen av efterkrigstiden. Exempel på praktiska resultat av dessa strävanden är i första hand det s. k. Romavtalet mellan Västtyskland, Frankrike, Italien och Beneluxländerna. Vidare har dessa sex stater samtidigt undertecknat ett avtal om samarbete på atomkraftsområdet, det s. k. Euratom. En av de tidigaste överenskommelserna på det ekonomiska området är dessutom Beneluxöverenskommelsen mellan Belgien, Holland och Luxemburg.

På debatt- och förhandlingsstadiet befinner sig f. n. frågan om ett västeuropeiskt frihandelsområde, med deltagande av de 17 OEEC-länderna, och vidare frågan om en nordisk tullunion.

Huvudtanken bakom planerna på ett västeuropeiskt frihandelsområde är att det större marknadsområdet, det friare handelsutbytet och den specialiserade produktionsinriktningen skall bidra till ett uppsving av västeuropeisk industri, öka dess effektivitet, stärka dess konkurrenskraft och därmed leda till en höjning av den västeuropeiska levnadsstandarden.

Det är i nuvarande läge omöjligt att bedöma, om ett västeuropeiskt frihandelsområde kommer till stånd, hur ett eventuellt avtal därom kommer att utformas och hur anknytningen till den gemensamma sexstatsmarknaden skall ske. Om ett västeuropeiskt frihandelsområde inom överskådlig framtid bildas, är det dock ovisst, om det fria handelsutbytet till en början kommer att omfatta alla varugrupper. Det är möjligt att ett frihandelsavtal kommer att avse endast vissa varugrupper, särskilt industriprodukter, och att i övrigt endast anges begränsade strävanden mot ekonomisk integration. Kommer frihandelsområdet till stånd, torde dock på längre sikt varor av alla slag, kapital och arbetskraft komma att röra sig fritt över de nuvarande nationella gränserna i Västeuropa. Som en följd härav torde produktionen komma att specialiseras, så att varje land erhåller en mera ensidig näringslivsstruktur än vad det för närvarande har.

Det är givet att ett fritt handelsutbyte inom praktiskt taget hela Västeuropa utan hindrande tullar och andra handelsrestriktioner innebär fördelar ur många synpunkter. Produktionsresurserna kan utnyttjas bättre och den allmänna ekonomiska standarden därigenom höjas. Men man får

inte ensidigt låta blicken stanna endast inför de sannolika fördelarna. Problemet med skapande av ett frihandelsområde har också en annan sida. Såväl i fråga om näringslivets struktur som levnadsstandard och ekonomiska vanor över huvud taget föreligger väsentliga skillnader mellan de länder, som skulle komma att ingå i frihandelsområdet. Arbetet på att skapa ett fritt handelsutbyte inom området kommer att ställa de olika länderna inför mycket svåra omställnings- och anpassningsproblem. Den som en följd av frihandeln oundvikliga strukturförändringen av näringslivet kan bli mycket smärtsam. Övergångstiden till dess att frihandelsområdet kan fungera någorlunda normalt kan komma att bli mycket påfrestande för de enskilda länderna.

Att påfrestandet blir betydande för vårt eget lands näringsliv torde det inte råda någon tvekan om. Vår tekniskt väl utvecklade och på kvalitetsproduktion inriktade exportindustri, särskilt järn- och metallindustrien, torde ha de bästa förutsättningarna att relativt smärftfritt anpassa sig efter frihandelsområdets ekonomiska förutsättningar. Den får genom försäljningen på en större marknad möjlighet att lägga upp sin produktion i längre serier och kan därigenom mera rationellt utnyttja sina materiella och personella resurser. För den industri, som nu producerar i huvudsak för hemmamarknadens behov, kan omställningsproceduren bli svår. För småföretagsamheten torde anpassningsproceduren komma att erbjuda speciella problem. Med stigande levnadsstandard är det tänkbart, att god avsättning kan erhållas för många av småföretagsamhetens produkter. Men då blir försäljningsorganisationen liksom också organisationen för inköp av råvaror och halvfabrikat av största betydelse. En enskild småföretagare har små möjligheter att själva kunna ordna inköpen och försäljningen på den stora gemensamma frihandelsmarknaden. Det måste skapas organisationer, som utför detta arbete gemensamt för alla företagare inom en bransch. Det är för övrigt troligt, att småföretagarna inte ensamma mäktar med att skapa sådana organisationer utan att staten måste lämna hjälp för att lösa dessa inköps- och försäljningsproblem samt lämna fortlöpande informationer angående förutsättningarna för småföretagsamhetens möjligheter att hävda sig på den gemensamma marknaden. Av livsviktig betydelse för småföretagsamhetens möjligheter i detta avseende är att den kan anskaffa kapital och erhålla krediter på rimliga villkor. Företagsamhetens egen förmåga att fritt anpassa sig efter ändrade förhållanden är givetvis den viktigaste förutsättningen. Statliga kredit- och exportgarantier måste dock helt säkert lämnas. Tillkomsten av ett frihandelsområde har inte endast ekonomiska aspekter utan kan också få politiska. För Sverige med dess traditionella alliansfria utrikespolitik kan man inte alldeles bortse från denna sida av problemet. Vårt nuvarande differentierade näringsliv och vår relativt höga grad av självförsörjning har utgjort en av de viktigare förutsättningarna för vår självständiga utrikespolitik. Kommer vi att

erhålla ett mera ensidigt sammansatt näringsliv och bli mera beroende av import från andra länder kan i vissa lägen våra möjligheter att föra en självständig utrikespolitik försvagas. Visserligen avser man inte att genom frihandelsområdets bildande inkräkta på varje deltagarlands rätt att föra den utrikespolitik landet anser lämpligt, men kommer en relativt långtgående ekonomisk integration till stånd, kan återverkningar på utrikespolitikens område knappast undvikas.

Frågan om vårt lands anslutning till ett eventuellt europeiskt frihandelsområde är en av de viktigare frågor de svenska statsmakterna, liksom givetvis även det svenska näringslivet, ställt inför på mycket länge. Det är då av yttersta vikt att vi, så långt detta över huvud taget är möjligt, söker klargöra verkningarna av en sådan eventuell anslutning. Åtskilligt utredningsarbete har härvidlag utförts såväl av statliga organ som av vissa organisationer inom näringslivet, men en verkligt grundlig penetration av detta väldiga problemkomplex har hittills icke skett. Med tanke såväl på den livsviktiga betydelsen för vårt näringsliv av hur den fria marknaden i Västeuropa utformats som på de svåröverskådliga och svårbedömbara konsekvenserna av ett beslut om en sådan marknad ur såväl rent ekonomiska som politiska aspekter bör enligt vår mening en statlig utredning tillsättas snarast möjligt för en grundlig undersökning av alla dessa frågor. Denna utredning bör vara allsidigt sammansatt med företrädare såväl för de demokratiska politiska partierna som för näringslivets och arbetsmarknadens organisationer. Ekonomisk expertis bör också medverka i utredningsarbetet.

Med hänvisning till vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära tillsättande av en utredning, i princip sammansatt på det sätt som angivits i motionen, för prövning av alla de problem, som sammanhänger med Sveriges ställning gentemot det planerade västeuropeiska frihandelsområdet.

Stockholm den 3 juli 1958

Johannes Antonsson

i Dahla

Lars Eliasson

i Sundborn

Stig F. Hansson

i Önnarp

Jan-Ivan Nilsson

i Tvärålund

Nils G. Hansson

i Skegrie
